

ChatGPT și dificultățile conjugării românești: o analiză critică

Anamaria-Bianca Tonț*

DOI 10.56177/jhss.2.16.2025.art.8

ChatGPT and the Challenges of Romanian Verb Conjugation: A Critical Analysis

Abstract:

This study investigates the accuracy of ChatGPT in conjugating Romanian verbs of the fourth conjugation, focusing on those endings that are particularly sensitive to morphological variation: *-ui*, *-ăi*, *-âi*, *-ări*, and *-ăni*. A corpus of 728 verbs was compiled and systematically tested by requesting the conjugation of each verb in the present indicative. The results reveal a heterogeneous performance: while ChatGPT correctly conjugates verbs with stable paradigms (e.g., verbs in *-âi*), it shows significant limitations when dealing with variable or less frequent forms (e.g., verbs in *-ări* and *-ăni*). Overall, only about one-third of the verbs were conjugated entirely correctly. The errors identified follow recurrent patterns, such as the overgeneralization of the *-esc* suffix, the omission of consonants in the stem, and lexical confusions caused by analogies with high-frequency verbs. These findings demonstrate that ChatGPT tends to favor productive and frequent patterns, but fails to capture the morphological nuances of Romanian grammar. Although the model may serve as a useful auxiliary tool for practicing regular paradigms, the study concludes that its use in grammar teaching requires a critical and carefully supervised approach to prevent the reinforcement of incorrect forms.

Keywords: ChatGPT, Romanian language, verb conjugation, fourth conjugation, grammatical accuracy, morphological variation, language teaching, artificial intelligence

1. Introducere

Integrarea tehnologiilor digitale în educație are o istorie de peste cincizeci de ani, primele încercări vizând chatbotii, sistemele de tutorat inteligent și programele de corectare automată a erorilor încă din anii '70. Cu toate acestea, amploarea și vizibilitatea acestui fenomen au crescut considerabil abia în ultimul deceniu, odată cu dezvoltarea inteligenței artificiale generative, capabilă să producă răspunsuri aproape umane și să fie accesibilă unui public larg, fără a necesita competențe tehnice avansate. În acest sens, progresele recente au remodelat strategiile de predare și modalitățile de învățare, generând atât oportunități, cât și provocări pentru profesori și studenți. Chatbotii educaționali de nouă generație, precum ChatGPT, se bazează pe

* Lecturer PhD, University of Oradea, teusdea_bianca92@yahoo.com

procesarea limbajului natural (NLP), învățarea automată (ML) și învățarea profundă (DL), ceea ce le permite să ofere un input lingvistic variat și autentic, condiție fundamentală pentru succesul procesului de achiziție lingvistică (Kohnke *et alii*, 2023). Dintr-o perspectivă critică, Stockwell (2024) observă că profesorii care resping aceste instrumente riscă să fie dezavantajați în raport cu cei care caută modalități de integrare etică și eficientă în procesul educațional.

În domeniul corectării gramaticale, ChatGPT a fost evaluat extensiv. Fang *et alii* (2023) au arătat că modelul excelează prin fluență și capacitate de detectare a erorilor, însă are tendința de supracorectare și întâmpină dificultăți în contexte ce presupun coerență la nivel de text. Într-un alt studiu, Kuznietsova & Kulakova (2024) au demonstrat potențialul integrării ChatGPT în predarea gramaticii, subliniind beneficii precum interactivitatea și implicarea studenților, dar și limitele legate de acces și costuri. Alsaweed & Aljebreen (2024) au raportat o acuratețe ridicată (peste 90%) în corectarea formelor verbale, a acordului subiect-verb și a ordinii cuvintelor, dar performanțe moderate sau scăzute la timpuri verbale și articole. Aceste constatări sugerează că, deși ChatGPT constituie un instrument promițător, performanțele sale trebuie testate riguros în fiecare limbă, mai ales în acele zone ale gramaticii unde complexitatea flexionară este ridicată.

În cazul limbii române, o astfel de complexitate flexionară se regăsește în mod pregnant în sistemul verbal al limbii române. Clasificarea tradițională a verbelor se face pe baza sufixului de infinitiv, criteriu care delimitează patru conjugări: *-a*, *-ea*, *-e* și *-i/-î*. Conjugarea a IV-a, definită prin sufixul de infinitiv *-i* (mai rar *-î*), se remarcă prin diversitate tipologică: include verbe moștenite din latină, dar și numeroase împrumuturi neologice, ceea ce explică variațiile flexionare. Din punct de vedere morfologic, această conjugare se caracterizează prin alternanțe de radical, prezența sau absența augmentului¹ *-esc* în formele de prezent și conjunctiv, fenomene de sincretism între persoane verbale.

GALR (2005: 550) propune împărțirea conjugării a IV-a în trei subclase flexionare:

- **subclasa a IV-a:** cuprinde verbele cu sufix de infinitiv [*-i*], sufix de prezent [*-Ø*] și omonimia desinențială III singular indicativ prezent = III plural indicativ prezent: *a acoperi* (*el acoperă* = *ei acoperă*), *a contribui* (*el contribuie* = *ei contribuie*);

¹ În literatura de specialitate, elementele flexionare *-esc* (specifice conjugării a IV-a) și *-ez* (specifice conjugării I) au fost desemnate prin termeni precum *sufix*, *desinență*, *interfix*, *infix* sau *augment*, însă studiile recente tind să prefere ultima denumire, aceea de **augment**. Vezi Boioc Apintei & Nicolae, 2019.

- **subclasa a V-a:** cuprinde verbele cu sufix de infinitiv [-i], sufix de prezent [-Ø] și omonimia desinențială I singular indicativ prezent = III plural indicativ prezent: *a adormi* (*eu adorm = ei adorm*);
- **subclasa a VI-a:** cuprinde verbele cu sufix de infinitiv [-i], sufix de prezent [-esc, -ești-]: *a citi* (*eu citesc, tu citești, el citește, ei citesc*), *a tăgădui* (*eu tăgăduiesc, tu tăgăduiești, el tăgăduiește, ei tăgăduiesc*).

Particularitatea conjugării a IV-a constă în alternanța dintre formele cu augment -esc și formele fără augment. Această variație morfologică, bine documentată în lucrările normative, poate constitui o provocare pentru modelele de inteligență artificială, fiind un indicator relevant pentru evaluarea competenței gramaticale a ChatGPT în limba română. Studiul de față își propune să investigheze în ce măsură ChatGPT conjugă corect verbele de conjugarea a IV-a care prezintă această alternanță, printr-un studiu de caz. Verificarea acurateței cu care ChatGPT reproduce aceste paradigme va oferi o perspectivă relevantă asupra potențialului său didactic și asupra limitelor sale ca instrument de învățare a gramaticii românești.

2. Metodologie

Pentru a evalua acuratețea cu care ChatGPT reproduce paradigmele de conjugare specifice verbelor românești de conjugarea a IV-a, am construit un corpus de analiză format din **728 de verbe** alese după criteriul terminației la infinitiv (-ui, -ăi, -âi, -ări, -ăni)². Selectarea acestor terminații nu este întâmplătoare, ele fiind deosebit de sensibile la variații flexionare, fie prin menținerea unui tipar unitar, fie prin coexistența unor forme paralele în uzul actual.

Analiza preliminară a corpusului a permis clasificarea verbelor în trei categorii majore, corespunzătoare tiparelor identificate în literatura de specialitate:

- Prima categorie, cea mai numeroasă, include **509 verbe** (aproximativ 70%) care utilizează augmentul -esc la prezent, încadrându-se astfel în modelul de prezent slab caracteristic subclasei a VI-a. Acest model este marcat de sincretismul persoanei I singular cu persoana a III-a plural (*eu pietruiesc / ei pietruiesc*) și presupune prezența augmentului la persoanele I-III singular și III plural: *eu pietruiesc, tu pietruiești, el pietruiește, noi pietruim, voi pietruiti, ei pietruiesc*.

² Corpusul de 728 de verbe a fost utilizat anterior pentru comunicarea *The Variation -esc/-ø at Present Indicative of 4th Conjugation Romanian Verbs. A Normative Analysis based on DOOM3*, susținută în cadrul Colocviului Internațional „Comunicare și cultură în România europeană”, ediția a XIII-a, Universitatea de Vest din Timișoara, 13–14 iunie 2025.

- A doua categorie reunește **188 de verbe** (circa 26%) care nu folosesc augmentul *-esc* și care păstrează un prezent tare, specific subclasei a IV-a. Acestea se definesc prin sincretismul III singular = III plural (*el ronțăie / ei ronțăie*), iar o parte dintre ele manifestă și sincretismul I singular = II singular (*eu contribui / tu contribui*), trăsătură tradițională a conjugării tari.

- În fine, a treia categorie, alcătuită din **31 de verbe** (4,13%), se caracterizează printr-o variație între cele două tipare, fiind atestate atât forme cu augment (*-esc*), cât și forme fără augment (*-Ø*). Această categorie reflectă existența unei variații morfologice active, ceea ce o face deosebit de relevantă pentru testarea comportamentului unui model lingvistic bazat pe inteligență artificială.

Experimentul a fost realizat prin intermediul ChatGPT (versiunea 5), în luna septembrie a anului 2025. Pentru fiecare set de 50 de verbe din corpus a fost adresat modelului un prompt standardizat, formulat explicit astfel: „*Conjugă la indicativ prezent următoarele 50³ de verbe: (sunt enumerate verbele de conjugat)*”. Această uniformizare a solicitărilor are rolul de a elimina variațiile care ar putea fi induse de diferențe de formulare și de a permite compararea rezultatelor. Răspunsurile generate de ChatGPT au fost apoi confruntate cu formele normative consemnate în *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* (DOOM³).

Evaluarea a urmărit nu doar concordanța dintre formele oferite de model și cele prescrise de normă, ci și identificarea tipurilor de erori. Acestea au fost notate în funcție de persoana verbală la care se manifestă, pentru a observa dacă modelul întâmpină dificultăți recurente în anumite poziții ale paradigmei (de exemplu, persoana I singular sau persoana a III-a plural, unde intervine frecvent augmentul).

Pe baza acestor observații, s-a calculat gradul de acuratețe general, exprimat ca procent al verbelor corect conjugate raportat la totalul corpusului, dar și gradul de acuratețe specific pentru fiecare dintre cele trei categorii (verbe cu augment, verbe fără augment, verbe oscilante). În acest fel, cercetarea urmărește să determine nu doar performanța globală a ChatGPT în raport cu conjugarea a IV-a, ci și modul în care modelul se adaptează la variația internă a acestei conjugări, oferind un tablou mai nuanțat asupra potențialului său ca instrument didactic în predarea gramaticii românești.

³ Pentru a controla efectul formulării promptului, am folosit două setări: (i) solicitare în bloc: „*Conjugă la indicativ prezent următoarele 50 de verbe: [listă]*” și (ii) solicitare singulară – „*Conjugă la indicativ prezent verbul X*”. Rezultatele au fost convergente: de pildă, pentru verbul **a jupui** (normativ DOOM3: *eu jupoi, tu jupoi, el/ea jupoaie, noi jupuim, voi jupuiți, ei/ele jupoaie*), ChatGPT a conjugat greșit în ambele setări.

3. Analiza rezultatelor

Evaluarea răspunsurilor generate de ChatGPT pentru cele 728 de verbe din corpus a urmărit trei obiective principale: stabilirea gradului de acuratețe general, identificarea distribuției erorilor în funcție de tiparul flexionar (prezent slab, prezent tare, variație) și descrierea tipurilor de abateri față de norma gramaticală.

3.1. Evaluarea conjugării verbelor terminate în -ui

Evaluarea conjugării verbelor terminate în -ui, aparținând conjugării a IV-a, s-a realizat pe baza celor **412 verbe** inventariate în DOOM³. Acestea se împart în trei tipare flexionare distincte: verbe cu augment -esc (339 de unități, ≈ 82%), verbe fără augment, încadrate în prezentul tare -Ø (60 de unități, ≈ 15%) și verbe oscilante, pentru care sunt atestate atât forme cu augment, cât și fără augment (13 unități, ≈ 3%).

3.1.1. Gradul de acuratețe general

La nivel global, ChatGPT a reușit să ofere o conjugare integral corectă, conformă cu norma DOOM³, pentru **91 de verbe** (≈ 22% din corpus). Din 321 de conjugări incorecte (≈ 78% din corpus), în 293 de cazuri (≈ 71%), modelul a redat doar parțial alternanța -esc/-Ø, aplicând-o la persoanele I și a II-a singular, dar generalizând augmentul -esc la persoana I singular și persoana a III-a plural. Așadar, au fost identificate 28 de verbe (≈ 7 %) pentru care conjugarea a prezentat erori evidente sau forme incorecte.

Verbe cu terminația -ui	Număr de verbe	Conjugări corecte	Conjugări incorecte	Acuratețe (%)
Cu augment (-esc)	339	67	272	19,76
Fără augment (-Ø)	60	24	36	40
Variație (-esc/-Ø)	13	0	13	0
Total	412	91	321	22,09

3.1.2. Distribuția erorilor în funcție de tiparul flexionar

Rezultatele demonstrează o performanță inegală în raport cu cele trei categorii morfologice.

- **Verbele cu augment (-esc)** au fost tratate în general corect, dar modelul a manifestat tendința de a privilegia constant forma cu augment, chiar și acolo unde norma admite doar varianta fără -esc.
- **Verbele fără augment (-Ø)** au generat cele mai multe abateri, întrucât ChatGPT a aplicat greșit paradigma cu -esc, ceea ce arată că modelul preferă tiparul slab, mai frecvent și mai productiv.
- **Verbele oscilante (-esc/-Ø)** au reprezentat o sursă suplimentară de dificultate: modelul nu a reușit să redea variația, optând de regulă pentru forma cu augment sau alternând între forme neconsistente.

Această distribuție sugerează că ChatGPT posedă o „intuiție” lingvistică orientată către modelul dominant (-esc), dar întâmpină

dificultăți atunci când trebuie să recunoască și să aplice regulile mai puțin frecvente sau instabile.

3.1.3. Tipologia abaterilor de la norma gramaticală

În cadrul erorilor identificate, se disting mai multe tipuri de abateri:

1. **Suprageneralizarea augmentului -esc:** ChatGPT a produs forme inexistente în normă, de tipul *eu *îngăduiesc* în loc de *eu îngădui*. Acest tip de eroare apare mai ales la verbele cu prezent tare.

2. **Confuzii morfologice interne:** de exemplu, în cazul verbului *a pricinui*, modelul a generat forma incorrectă *eu *pricinuești*, prin transferul terminației specifice persoanei a II-a singular (*-ești*) la persoana I singular. De altfel, toate formele flexionare ale acestui verb sun greșite din cauza eliminării lui *-i* din rădăcină: *noi *pricinim*, *voi *priciniiți*, *ei/ele *pricinuesc* în loc de *pricinuim*, *pricinuiți*, *pricinuiesc*.

3. **Variante libere neacceptate normativ:** la verbele *a constitui*, *a destitui*, *a reconstitui*, *a restitui*, ChatGPT a admis forme precum *eu constitui* / *eu *constitu*, deși norma permite exclusiv forma cu *-ui*.

4. **Confuzie lexicală prin atracția unui verb de frecvență ridicată:** verbul rar *a pui* a fost substituit cu paradigmele lui *a pune* (*el pune* în loc de *el puiește*).

5. **Alterarea radicalului:** verbul *a jupoi* a fost greșit conjugat ca *eu *jupui*, *tu *jupui*, *el *jupuie*, *ei *jupuie* în loc de formele corecte *eu jupoi*, *tu jupoi*, *el jupoaie*, *ei jupoaie*.

3.1.4. Interpretare

Rezultatele obținute evidențiază un grad de acuratețe general moderat, cu performanțe ridicate doar pentru o parte a corpusului. Distribuția erorilor arată că ChatGPT reproduce mai ușor paradigmele dominante (*-esc*), dar întâmpină dificultăți considerabile la prezentul tare și la verbele aflate în variație. Abaterile tipice confirmă tendința de suprageneralizare și vulnerabilitatea modelului la confuzii analogice sau lexicale.

3.2. Evaluarea conjugării verbelor terminate în -ăi

Inventarul DOOM³ consemnează **126 de verbe** terminate la infinitiv în *-ăi*, repartizate în cele trei categorii morfologice: verbe cu augment *-esc* (51 de unități, $\approx 40\%$); verbe fără augment *-Ø*, cu prezent tare (65 de unități, $\approx 51,6\%$) și (3) verbe oscilante, cu forme atestate atât cu augment, cât și fără augment (10 unități, $\approx 7,9\%$).

3.2.1. Gradul de acuratețe general

Rezultatele conjugării generate de ChatGPT pentru aceste verbe indică o acuratețe globală moderată. Din totalul de 126 de unități, **82 de verbe** au fost corect conjugate în toate cele șase persoane, ceea ce reprezintă $\approx 65\%$ din corpus.

Verbe cu terminația -ăi	Număr de verbe	Conjugări corecte	Conjugări incorecte	Acuratețe (%)
Cu augment (-esc)	51	26	25	50,98

Fără augment (-ø)	65	56	9	86,15
Variație (-esc/-ø)	10	0	10	0
Total	126	82	44	65,08

3.2.2. Distribuția erorilor în funcție de tiparul flexionar

Performanța modelului variază considerabil între cele trei categorii de verbe:

- **Verbele cu augment (-esc):** Din cele 51 de unități, doar **26** au fost corect conjugate, ceea ce arată că ChatGPT întâmpină dificultăți în reproducerea completă a paradigmei slabe. Tendința de eroare constă fie în omiterea augmentului acolo unde este obligatoriu, fie în aplicarea lui incorectă la persoane unde norma cere -Ø.

- **Verbele fără augment (-Ø):** Rezultatele sunt semnificativ mai bune. Din cele 65 de unități, **56** au fost corect conjugate, ceea ce indică faptul că ChatGPT reușește să redea cu mai multă acuratețe prezentul tare, caracterizat de sincretismul persoanelor I singular = III singular și III singular = III plural (*eu moșai / tu moșai, el suie / ei suie*).

- **Verbele oscilante (-esc/-Ø):** Cele 10 unități din această categorie nu au fost redactate corect de ChatGPT. Modelul nu a produs niciodată o paradigmă dublă, cu alternanță acceptată între cele două tipare, ci a optat pentru o singură variantă (cea cu -esc), ignorând variantele libere consemnate de DOOM³.

3.2.3. Tipologia abaterilor

Analiza calitativă a erorilor arată trei tendințe majore:

1. **Suprageralizarea augmentului -esc:** modelul a aplicat augmentul în contexte în care norma prevede forme fără augment, ceea ce confirmă preferința sa pentru tiparul slab, perceput ca dominant.

2. **Inconsistența în cadrul paradigmei:** unele verbe au fost conjugate corect la persoana I singular, dar incorect la plural, ceea ce arată că ChatGPT nu reușește să mențină consecvența regulii pe tot parcursul flexiunii.

3. **Ignorarea variației libere:** la verbele oscilante (ex. *a behăi, a dupăi, a orbecăi*), ChatGPT a preferat o singură paradigmă (cu -esc), fără a reproduce coexistența celor două forme atestată de norma actuală.

3.2.4. Interpretare

Rezultatele pentru verbele terminate în -ăi conturează o imagine complexă: pe de o parte, modelul reușește să redea corect o parte semnificativă a paradigmelor (65%), în special la verbele cu prezent tare, unde regula este mai stabilă; pe de altă parte, întâmpină dificultăți notabile în cazul verbelor cu augment și, mai ales, al celor oscilante, unde nu surprinde flexibilitatea sistemului românesc. Aceste constatări susțin ideea că ChatGPT privilegiază regulile mai productive și mai frecvent întâlnite în corpusurile de antrenament, dar este vulnerabil în fața excepțiilor și a zonelor de variație activă.

3.3. Evaluarea conjugării verbelor terminate în -âi

Conform DOOM³, inventarul verbelor terminate la infinitiv în -âi cuprinde **58 de unități**, repartizate în două categorii: verbe cu augment -esc (2 unități, $\approx 3,4\%$) și verbe fără augment, cu prezent tare -Ø (56 de unități, $\approx 96,6\%$). Niciun verb din această clasă nu prezintă variație dublă (-esc/-Ø), ceea ce indică o stabilitate morfologică mai ridicată față de alte terminații flexionare.

3.3.1. Gradul de acuratețe general

Rezultatele conjugării generate de ChatGPT arată o performanță relativ ridicată: toate cele **56 de verbe** cu prezent tare au fost conjugate corect, fără apariția augmentului, ceea ce confirmă o bună internalizare a paradigmei normative. Problemele au apărut exclusiv la cele 2 verbe cu augment (*a hâi* și *a hâșâi*), pe care ChatGPT le-a tratat ca verbe regulate cu prezent tare, eliminând augmentul obligatoriu. Astfel, acuratețea generală se situează la $\approx 96,6\%$ (56 din 58 de verbe sunt corect conjugate).

Verbe cu terminația -âi	Număr de verbe	Conjugări corecte	Conjugări incorecte	Acuratețe (%)
Cu augment (-esc)	2	0	2	0
Fără augment (-Ø)	56	56	0	100
Variație (-esc/-Ø)	-	-	-	-
Total	58	56	2	96,55

3.3.2. Distribuția erorilor în funcție de tiparul flexionar

- **Verbele fără augment (-Ø):** ChatGPT a redat corect toate cele 56 de unități, confirmând caracterul stabil al acestei paradigme.
- **Verbele cu augment (-esc):** În cazul celor două verbe (*a hâi* și *a hâșâi*), conjugarea a fost realizată incorect, modelul producând forme de tipul *eu *hâi*, *tu *hâi*, *el *hâie*, *ei *hâie* în locul formelor corecte *eu hâiesc*, *tu hâiești*, *el hâiește*, *ei hâiesc*. Un tipar similar s-a observat și la *a hâșâi*, unde ChatGPT a furnizat *eu *hâșâi*, *tu *hâșâi*, *el *hâșâie*, *ei *hâșâie* în locul paradigmei normative cu augment (*eu hâșâiesc*, *tu hâșâiești*, *el hâșâiește*, *ei hâșâiesc*).

3.3.3. Tipologia abaterilor

Abaterile observate pot fi grupate în două categorii:

1. **Eliminarea augmentului obligatoriu:** ChatGPT a tratat verbele cu -esc ca și cum ar aparține prezentului tare, ceea ce reflectă o tendință de simplificare și uniformizare a paradigmelor.
2. **Confuzii de distribuție a augmentului:** lipsa augmentului la persoanele I singular și III plural, unde acesta este prevăzut normativ, denotă o insuficiență diferențiere a modelului între tiparul slab și cel tare.

3.3.4. Interpretare

Rezultatele sugerează că, pentru verbele terminate în -âi, ChatGPT are o performanță globală foarte bună, dar numai datorită faptului că marea

majoritate a acestor verbe aparțin paradigmei stabile, fără augment. Dificultățile apar exclusiv la cele două verbe cu -esc, unde modelul nu a reușit să redea paradigma normativă, preferând o schemă analogică simplificată. Acest comportament confirmă faptul că ChatGPT funcționează mai bine în zonele de regularitate ridicată, dar nu reușește să surprindă fenomenele marginale și rare din cadrul conjugării românești.

3.4. Evaluarea conjugării verbelor terminate în -ări

Conform inventarului DOOM³, clasa verbelor terminate la infinitiv în -ări cuprinde **72 de unități**, dintre care 68 urmează tiparul flexionar cu augment (-esc), 3 păstrează prezent tare (-Ø: *a răsări*, *a sări*, *a tresări*), iar un verb (*a zgândări*) prezintă variație acceptată între cele două tipare (-esc/-Ø). Această distribuție arată integrarea majoritară a terminației -ări în subclasa a VI-a (prezent slab) și prezența marginală a excepțiilor (prezent tare, respectiv variație) în cadrul conjugării a IV-a.

3.4.1. Gradul de acuratețe general

Evaluarea conjugărilor generate de AI pentru toate cele 72 de verbe în -ări indică o acuratețe globală **0%**. Deși modelul a aplicat augmentul la toate verbele (inclusiv acolo unde norma nu îl prevede), el a produs sistematic o eroare de structură a radicalului, eliminând consoana -r- înainte de secvența cu -e/-i- (ex.: *a călări* → *eu *călăesc*, *tu *călăești*, *el *călăește*, *noi *călăim*, *voi *călăiți*, *ei *călăesc* în loc de formele corecte *călăresc*, *călărești*, *călărește*, *călărim*, *călăriți*, *călăresc*).

Verbe cu terminația -ări	Număr de verbe	Conjugări corecte	Conjugări incorecte	Acuratețe (%)
Cu augment (-esc)	68	0	68	0
Fără augment (-Ø)	3	0	3	0
Variație (-esc/-Ø)	1	0	1	0
Total	72	0	2	0

3.4.2. Distribuția erorilor pe tipare flexionare

- **Verbele cu augment (-esc):** toate au fost marcate greșit prin ștergerea lui -r- din radical, la toate persoanele: *călărim*, *călăriți*, nu **călăim*, **călăiți*.
- **Verbele fără augment (-Ø):** au fost conjugate tot cu augment, ceea ce contravine modelului tare (ex.: *răsar/sar/tresar* au primit forme cu -esc).
- **Verb cu variație (-esc/-Ø):** *a zgândări* a fost fixat pe tiparul cu augment și, în plus, afectat de aceeași eliminare a lui -r-, nereflextând posibilitatea normativă de alternanță (-esc/-Ø).

3.4.3. Tipologia abaterilor față de normă

1. **Eliminarea sistematică a consoanei radicale -r-** la contactul cu augmentul sau sufixele personale (*călăr-* → *călă-*),

generând serii de forme inexistente normativ (ex.: *călăesc, *călăești, *călăește; *călăim, *călăiți, *călăesc).

2. **Suprageneralizarea augmentului -esc** în contexte de prezent tare (verbele *a răsări*, *a sări*, *a tresări*), unde norma indică absența augmentului.

3. **Nerespectarea variației admise (-esc/-Ø)** la *a zgândări*, prin fixarea pe un singur tipar și concomitentă simplificare a radicalului.

3.4.4. Interpretare

Rezultatele indică un pattern de eroare unitar: ChatGPT privilegiază schema cu augment, dar o aplică analogic-simplificator, suprimând *-r-* din radical, ceea ce invalidează întreaga paradigmă chiar și acolo unde augmentul este obligatoriu. În consecință, performanța nu e limitată la alegerea tiparului (-esc vs -Ø), ci la realizarea corectă a radicalului în contact cu morfemele de prezent. Modelul generalizează o regularitate percepută (frecvența mare a -esc la *-ări*), dar pierde fidelitatea morfologică fină (păstrarea lui *-r-* în *călăr-* / *tipăr-* / *urmăr-* etc.).

3.5. Evaluarea conjugării verbelor terminate în *-ăni*

Inventarul DOOM³ înregistrează **60 de verbe** terminate la infinitiv în *-ăni*, repartizate în trei categorii morfologice: 49 de unități (≈ 82%) cu augment -esc (subclasa a VI-a), 4 unități (≈ 6,6%) fără augment, cu prezent tare -Ø (subclasa a IV-a) și 7 unități (≈ 11,6%) cu variație dublă (-esc/-Ø), oscilând între cele două paradigme.

3.5.1. Gradul de acuratețe general

Testarea conjugării la indicativ prezent a arătat că ChatGPT aplică în mod uniform augmentul -esc tuturor celor 60 de verbe, indiferent de categoria normativă. Cu toate acestea, în toate cazurile conjugarea este incorectă, întrucât modelul elimină consoana *-n-* din radical atunci când adaugă terminațiile de prezent. Astfel, de exemplu, *a hrăni* este conjugat de model ca *eu *hrăesc*, *tu *hrăești*, *el *hrăește*, *noi *hrăim*, *voi *hrăiți*, *ei *hrăesc*, în locul formelor corecte *hrănesc*, *hrănești*, *hrănește*, *hrănim*, *hrăniți*, *hrănesc*. Rezultă, prin urmare, un grad de acuratețe general de **0%**.

Verbe cu terminația <i>-ăni</i>	Număr de verbe	Conjugări corecte	Conjugări incorecte	Acuratețe (%)
Cu augment (-esc)	49	0	68	0
Fără augment (-Ø)	4	0	3	0
Variație (-esc/-Ø)	7	0	1	0
Total	60	0	2	0

3.5.2. Distribuția erorilor în funcție de tiparul flexionar

- **Verbele cu augment (-esc):** toate cele 49 de verbe au fost conjugate cu eliminarea consoanei -n-, ceea ce invalidează întreaga paradigmă.

- **Verbele fără augment (-Ø):** și acestea au fost tratate de ChatGPT ca verbe cu -esc, deci conjugate greșit (de exemplu, *a bocăni* → *eu bocănesc* în loc de *eu bocănesc* sau *eu bocăn*).

- **Verbele cu variație (-esc/-Ø):** niciunul dintre cele 7 verbe nu a fost redat conform cu dubla paradigmă acceptată de normă; toate au fost forțate pe schema cu -esc, dar cu radical alterat.

Această uniformizare greșită arată că modelul preferă o regulă analogică simplificată (augment + radical scurtat), ignorând diversitatea reală a tiparelor.

3.5.3. Tipologia abaterilor

Erorile identificate se grupează în trei tipuri principale:

1. **Eliminarea sistematică a consoanei -n-** în toate persoanele, ceea ce duce la forme inexistente în normă (ex.: *hrănesc* → **hrănesc*).

2. **Suprageneralizarea augmentului -esc**, aplicat chiar și la verbe cu prezent tare sau variabil, unde norma nu îl prevede.

3. **Neglijarea variației morfologice:** verbele oscilante nu sunt redată cu dubla posibilitate (-esc/-Ø), ci doar cu schema greșită, simplificată.

3.5.4. Interpretare

Rezultatele confirmă un tipar eronat și constant: ChatGPT conjugă toate verbele în -ăni după un model analogic unic, eliminând -n- din radical și adăugând augmentul -esc. Această strategie simplificatoare sugerează că modelul a „dedus” un tipar productiv artificial, probabil pe baza unor regularități parțiale din corpusurile de antrenament, dar care nu corespunde normei gramaticale.

4. Tipologia erorilor identificate în conjugarea verbelor

Analiza celor 728 de verbe incluse în corpus a arătat că doar **229 de unități (≈ 31,5%)** au fost corect conjugate de ChatGPT, în timp ce 499 de verbe (≈ 68,5%) au prezentat abateri de la norma gramaticală. Rezultatele diferă semnificativ în funcție de categoria flexionară:

- la **verbele cu augment (-esc)**, doar 93 din cele 509 unități au fost redată corect (≈ 18,3%), ceea ce confirmă dificultățile majore întâmpinate de model în reproducerea paradigmei slabe;

- la **verbele fără augment (-Ø)**, performanța este semnificativ mai ridicată, cu 136 de verbe corecte din 188 (≈ 72,3%);

- în schimb, la **verbele cu variație (-esc/-Ø)**, ChatGPT nu a reușit să redea corect nicio unitate (0%).

Categoria de verbe	Număr de verbe	Conjugări corecte	Conjugări incorecte	Acuratețe (%)
Cu augment (-esc)	509	93	416	18,3
Fără augment (-ø)	188	136	52	72,3
Variație (-esc/-ø)	31	0	31	0
Total	728	229	499	31,5

Aceste cifre arată că modelul preferă regulile mai simple și mai frecvente (prezentul tare), dar eșuează sistematic acolo unde există variație și instabilitate. Pentru a înțelege mai bine natura erorilor, am realizat o clasificare tipologică a abaterilor observate. Analiza răspunsurilor generate de ChatGPT arată că erorile nu apar la întâmplare, ci urmează câteva tipare recurente, care pot fi considerate caracteristice pentru modul în care modelul procesează morfologia limbii române:

1. Una dintre cele mai frecvente greșeli este **supragereneralizarea augmentului -esc**. Modelul tinde să aplice această terminație chiar și la verbele care, în norma gramaticală, se conjugă cu prezent tare. În loc de *eu contribui*, ChatGPT produce forme precum *eu contribuesc*, construite prin analogie cu tiparul dominant.

2. Un al doilea tip de eroare este legat de **ignorarea variației morfologice**. În cazul verbelor oscilante, unde norma admite atât forme cu augment, cât și forme fără augment, ChatGPT alege invariabil o singură paradigmă (de regulă, cea cu -esc), pierzând astfel specificul dublu al conjugării. Astfel, verbe precum *a zgândări* sunt prezentate doar în forma *zgândăresc*, fără coexistența corectă a formei alternative *zgândăr*.

3. Un alt fenomen semnalat frecvent este **eliminarea consoanelor finale din radical**. La clasele de verbe terminate în -ări și -ăni, ChatGPT simplifică radicalul prin suprimarea consoanelor -r- sau -n-. Astfel, în loc să redea formele corecte *călăresc* sau *hrănesc*, modelul oferă variante inexistente în normă, precum **călăesc* sau **hrăesc*.

4. Situația opusă apare la verbele rare cu augment obligatoriu, unde modelul manifestă tendința de **eliminarea a augmentului** și conjugă aceste verbe ca și cum ar aparține paradigmei tari. Așa se explică formele reduse *eu *hâi* sau *eu *hășâi*, în locul variantelor corecte *eu hâiesc* și *eu hășâiesc*.

5. La acestea se adaugă o serie de **confuzii morfologice interne**, prin care terminațiile specifice unei persoane verbale sunt transferate greșit la alta. Cazul cel mai evident este cel al verbului *a pricinui*, unde ChatGPT a generat forma *eu *pricinuești*, aplicând desinența de persoana a II-a singular la persoana I singular.

6. Nu lipsesc nici situațiile de **alterare a radicalului**, când modelul produce forme deformatate, prin schimbări nepermise ale structurii lexicale. De exemplu, verbul *a jupoi* a fost redat ca *eu *jupui*, în loc de forma normativă *eu jupoi*.

7. În fine, există și **confuzii lexicale determinate de frecvența verbelor**. Aici, ChatGPT asociază un verb rar cu paradigma unui foarte uzual, după asemănarea formală. Exemplul cel mai sugestiv este cel al verbului *a pui*, confundat cu *a pune*, ceea ce a dus la forme incorecte de tipul *el *pune* în loc de *el puiește*.

Dincolo de clasificarea formală a erorilor, analiza relevă câteva tendințe clare în modul în care ChatGPT procesează conjugarea verbelor românești din conjugarea a IV-a. Mai întâi, se observă că modelul preferă să aplice regulile cele mai productive și frecvent întâlnite, în special augmentul *-esc*. Această preferință conduce la o serie de suprageneralizări, prin care verbe cu prezent tare sau cu variație sunt forțate să se conformeze tiparului slab. Astfel, se conturează o „regularizare” artificială a paradigmelor, care, deși conferă coerență internă răspunsurilor, intră în contradicție cu norma gramaticală.

O a doua tendință este aceea de a simplifica radicalii verbali atunci când aceștia interacționează cu sufixele de prezent. Fenomenul este vizibil în special la verbele terminate în *-ări* și *-ăni*, unde consoanele *-r-* și *-n-* sunt sistematic eliminate, rezultând forme inexistente în uzul normativ. Această eroare nu afectează doar o persoană verbală izolată, ci întreaga paradigmă, ceea ce demonstrează că modelul aplică o regulă analogică globală, dar greșită.

De asemenea, se remarcă vulnerabilitatea modelului în fața excepțiilor și a verbelor rare. În asemenea cazuri, ChatGPT recurge la analogii cu verbe de mare frecvență sau transferă terminații între persoane, ceea ce generează confuzii. Exemple precum *eu pricinuești* sau substituția lui *a pui* cu *a pune* ilustrează această strategie de compensare prin analogie.

În ansamblu, interpretarea acestor rezultate arată că ChatGPT posedă o „intuiție” lingvistică orientată către regularitate și frecvență, dar care nu reușește să surprindă nuanțele și variațiile reale ale sistemului flexionar românesc. Din perspectivă didactică, acest fapt confirmă utilitatea sa ca instrument de sprijin pentru consolidarea regulilor generale, dar și necesitatea unei utilizări critice, însoțite de verificări constante în sursele normative, pentru a evita fixarea unor forme eronate.

Concluzie

Studiul de față a avut ca obiectiv verificarea acurateței cu care ChatGPT conjugă verbele românești de conjugarea a IV-a, cu terminațiile sensibile la variație flexionară: *-ui*, *-ăi*, *-âi*, *-ări* și *-ăni*. Analiza celor 728 de verbe incluse în corpus a evidențiat un tablou eterogen: performanța modelului variază semnificativ de la o categorie la alta, fiind mai bună în cazul paradigmelor stabile și mult mai slabă acolo unde există variație sau excepții.

În ansamblu, **doar aproximativ o treime dintre verbe au fost conjugate integral corect**, ceea ce arată că, deși ChatGPT poate reda

forme normative, competența sa este limitată și selectivă. Modelul excelează în zonele cu regularitate ridicată, dar nu reușește să surprindă nuanțele și oscilațiile reale ale sistemului flexionar românesc. Astfel, deși ChatGPT poate constitui un instrument auxiliar valoros în predarea limbii române, rezultatele subliniază importanța unei utilizări critice și controlate a instrumentelor de inteligență artificială atunci când este vorba despre gramatică. În lipsa unei verificări critice, ChatGPT riscă să devină un generator de erori; utilizat însă cu discernământ, el poate fi transformat dintr-o sursă de confuzie într-un sprijin real pentru predarea și învățarea limbii române.

REFERINȚE:

- *** Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* [DOOM³], ediția a treia revăzută și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic, 2021.
- *** Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Gramatica limbii române* [GALR], ediția a III-a, București, Editura Academiei Române, 2005.
- Boioc Apintei, Adnana; Nicolae, Alexandru, *Dinamică flexionară verbală: studiu de corpus asupra variației -esc/-ø în limba română contemporană*, în „Limba română”, LXVIII, 4, 2019, p. 459-474.
- Fang, Tao; Yang, Shu; Lan, Kaixin; Wong, Derek F.; Hu, Jinpeng; Chao, Lidia S.; Zhang, Yue, *Is ChatGPT a Highly Fluent Grammatical Error Correction System? A Comprehensive Evaluation*, 2023, https://www.researchgate.net/publication/369791781_Is_ChatGPT_a_Highly_Fluent_Grammatical_Error_Correction_System_A_Comprehensive_Evaluation, accesat la 18.09.2025.
- Kohnke, L; Moorhouse, B. L.; Zou, D., *ChatGPT for language teaching and learning*, în „RELC Journal”, 2023, 54(2), p. 537-550.
- Kuznietsova, Olha; Kulakova, Inna; *Integration of AI Tools in Teaching Grammar*, în „Humanities science current issues”, 2(75), 2024, p. 225-230, https://www.researchgate.net/publication/382551115_INTEGRATION_OF_AI_TOOLS_IN_TEACHING_GRAMMAR, accesat la 18.09.2025.
- Stockwell, Glenn, *ChatGPT in Language Teaching and Learning: Exploring the Road We're Travelling*, în „Technology in Language Teaching & Learning”, 2024, 6(1), p. 2273-2278.